

Πρόσβαση των ΜμΕ σε χρηματοδότηση στην Ελλάδα

**Έκθεση της Συνεδρίασης Αντιπροσώπων Υψηλού
Επιπέδου**

Ιούλιος 2013

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συνοπτική παρουσίαση

I. Γενική επισκόπηση

II. Ισχύουσα κατάσταση:

- A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- B. Σχεδιασμός και εφαρμογή των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (MXT) στην Ελλάδα

III. Κατάσταση όσον αφορά την απορρόφηση και τον επαναπρογραμματισμό

- A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- B. Ανάλυση ανά Ταμείο
  - 1. ΕΤΠΑ
  - 2. ΕΚΤ
  - 3. Ταμεία Συνοχής

IV. Προτεινόμενα μέτρα για τη διευκόλυνση των δραστηριοτήτων

- A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- B. Προτάσεις για τη ΓΔ REGIO – Επίτροπος Hahn
- Γ. Συμμετοχή της ομάδας δράσης για την Ελλάδα
- Δ. Μέτρα που μπορούν να ληφθούν από το Υπουργείο, το ΕΤΕΑΝ, την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ
  - 1. Γενική αξιολόγηση
  - 2. Το υπουργικό επίπεδο
  - 3. ΕΤΕΑΝ
  - 4. ΕΤΕπ
  - 5. ΕΤαΕ
- E. Διαθέσιμα μέτρα για τις τράπεζες και τις ΜμΕ
  - 1. Το επιχειρησιακό περιβάλλον για τις τράπεζες μετά την ανακεφαλαιοποίηση
  - 2. Αναχρηματοδότηση των δανείων για τις ΜμΕ

3. Συνδυασμός των προγραμμάτων επιχορηγήσεων και των δανειοδοτικών διευκολύνσεων
4. Νέες προσεγγίσεις σε σχέση με τις απαιτήσεις παροχής ασφαλειών από τις τράπεζες και τις ΜμΕ
5. Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των τραπεζών και των ΜμΕ

V: Διδάγματα που αντλήθηκαν από την τρέχουσα οικονομική περίοδο

VI. Ειδικές συστάσεις για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού

- A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- B. Εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων
- Γ. Επιλεξιμότητα του κεφαλαίου κίνησης
- Δ. Αρχή *pari passu*
- E. Όριο *de minimis*
- ΣΤ. Χρηματοδότηση των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής
- Z. Βελτίωση των μέσων στήριξης για μια αποτελεσματική πολιτική σχετικά με τις ΜμΕ

VII. Σχεδιασμός ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ΜμΕ στην Ελλάδα

Παράρτημα:

Προτεινόμενο σχέδιο εργασίας – Χάρτης πορείας για τις επόμενες συνεδριάσεις της ομάδας εργασίας

1. Διμερείς πρωτοβουλίες μεταξύ χωρών
2. Επιλογές της ΕΤΕπ για την ενίσχυση της παροχής ασφαλειών
3. Επιλογές για τη γεωγραφική ανακατανομή
4. Διευκόλυνση της παροχής τεχνικής βοήθειας από την ομάδα δράσης για την Ελλάδα
5. Ίδρυμα για την Ανάπτυξη
6. Αναχρηματοδότηση των δανείων για τις ΜμΕ

Συνοπτική παρουσίαση

Η παρούσα έκθεση της ομάδας εργασίας έχει σκοπό την επίτευξη δύο στόχων:

- (i) να διερευνήσει την πρόσβαση των ΜμΕ στις χρηματοδοτικές διευκολύνσεις που διατίθενται την περίοδο αυτή στην Ελλάδα και
- (ii) να προτείνει εναλλακτικές προσεγγίσεις για τη συγκεκριμένη διαδικασία πριν από τη λήξη της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού του ΕΣΠΑ, η οποία ολοκληρώνεται το 2013, και τον σχεδιασμό της νέας περιόδου προγραμματισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Η έκθεση βασίζεται στις προτάσεις που υποβλήθηκαν τον Ιούνιο 2013 στη συνεδρίαση αντιπροσώπων υψηλού επιπέδου.¹

Απευθύνουμε σειρά συστάσεων σε διάφορες αρχές λήψης αποφάσεων προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση των ΜμΕ στη χρηματοδότηση. Η προσοχή μας επικεντρώνεται σε επτά θεμελιώδη στοιχεία:

1. στην ανάγκη για μεγαλύτερη ευελιξία στα μελλοντικά προγράμματα του ΕΣΠΑ. Η ευελιξία αφορά τη γεωγραφική ανακατανομή των ΜΧΤ και την απλοποίηση των διοικητικών απαιτήσεων που συνδέονται με τα υφιστάμενα ΜΧΤ, σε σχέση κυρίως με τις διαδικασίες υποβολής των αιτήσεων, παρακολούθησης, κατάρτισης εκθέσεων και αξιολόγησης. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στον περιορισμό του αριθμού των θεματικών στόχων και στη διασφάλιση του έγκαιρου δανεισμού των ΜμΕ με μετρήσιμα αποτελέσματα·
2. στη μεγιστοποίηση του αντικτύπου των ΜΧΤ στην Ελλάδα χάρη στη μεγάλη αύξηση των διαθέσιμων μέσων παροχής κεφαλαίων κίνησης για τις ΜμΕ. Αν δεν βρεθούν λύσεις για το κεφάλαιο κίνησης, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να μην ενισχυθεί η θέση ρευστότητας αλλά και το σκέλος της ζήτησης των βιώσιμων ελληνικών ΜμΕ·
3. στις νέες προσεγγίσεις για την αποτίμηση των παρεχόμενων ασφαλειών σε σχέση με τα ΜΧΤ. Η παροχή εγγυήσεων από τις ΜμΕ στην Ελλάδα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ακίνητη περιουσία. Καταθέτουμε προτάσεις για τον τρόπο διάρθρωσης της αναπροσαρμογής της αξίας των μέσων που παρέχονται ως εγγυήσεις·
4. στις μελλοντικές δράσεις χρηματοοικονομικής τεχνικής θα πρέπει να ανατεθούν σε διάφορους φορείς υλοποίησης αφού ληφθεί υπόψη η εμπειρογνωμοσύνη και η προστιθέμενη αξία που μπορούν να προσφέρουν στις διάφορες δομές, τόσο σε επίπεδο ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και σε επίπεδο ΜμΕ. Σημειώθηκε ιδιαίτερα η από κοινού δυνατότητα του ΕΤαΕ, της ΕΤΕπ και του ΕΤΕΑΝ να αυξήσουν τα προϊόντα χαρτοφυλακίου εγγυήσεων, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτόν τη δυνατότητα κεφαλαιακής αρωγής για τις ενδιάμεσες τράπεζες και καλύτερους όρους τιμολόγησης/εγγυήσεων για τις ΜμΕ·

---

¹ Η συνεδρίαση αντιπροσώπων υψηλού επιπέδου αποτελείται από εκπροσώπους του Υπουργείου Ανάπτυξης, των ΜμΕ, της ΕΤΕπ, του ΕΤαΕ, του ΕΤΕΑΝ, της ομάδας δράσης για την Ελλάδα και της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών.

5. στη βελτίωση των προσπαθειών συντονισμού διαφόρων δραστηριοτήτων και μέσων σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η ενίσχυση των εν λόγω προσπαθειών και η αύξηση της ορατότητας των επιχειρησιακών ενεργειών καθώς επίσης και των επιπέδων απόδοσης των ΜΧΤ είναι υψίστης σημασίας για τη διαδικασία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας·
6. στην ανάγκη αποτελεσματικής ενημέρωσης των ΜμΕ ως τελικών χρηστών σχετικά με τη διαφορά μεταξύ των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων και της επιστρεπτέας χρηματοδότησης. Μια σαφής διάκριση μεταξύ των δύο μέσων δύναται να συμβάλει καταλυτικά στην αλλαγή του επιχειρησιακού μοντέλου των ΜμΕ·
7. στην ανάγκη χάραξης ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ΜμΕ στην Ελλάδα που θα περιλαμβάνει τις προτεραιότητες της νέας περιόδου προγραμματισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020. Μια τέτοια πολιτική για τις ΜμΕ συμβάλλει επίσης στη μετεξέλιξη του καταναλωτικού μέχρι σήμερα μοντέλου ανάπτυξης της χώρας σε ανταγωνιστικό, εξωστρεφές μοντέλο με επίκεντρο την ανάπτυξη.

I. Γενική επισκόπηση

Οι προτάσεις αυτές είναι το αποτέλεσμα εκτεταμένων διαβουλεύσεων μιας ομάδας εργασίας σε τεχνικό επίπεδο η οποία ήταν επιφορτισμένη με την κατάθεση κοινών προτάσεων για τη βελτίωση της πρόσβασης των ελληνικών ΜμΕ στη χρηματοδότηση. Η ομάδα εργασίας συνεδρίασε οκτώ φορές από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούλιο 2013. Σε ανώτατο επίπεδο, πραγματοποιήθηκαν τέσσερις συνεδριάσεις αντιπροσώπων υψηλού επιπέδου στην Αθήνα.

Η ομάδα εργασίας περιλαμβάνει συμμετέχοντες από τις τέσσερις μεγαλύτερες εγχώριες τράπεζες (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Alpha Bank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς), εκπροσώπους των ΜμΕ (ΕΒΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ), υπαλλήλους του Υπουργείου Ανάπτυξης, της ΕΤΕπ, του ΕΤαΕ, του ΕΤΕΑΝ και της ομάδας δράσης για την Ελλάδα. Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ) ήταν η διοργανωτική και προεδρεύουσα αρχή των συνεδριάσεων.

Τον Ιούνιο 2013, η ομάδα εργασίας σε τεχνικό επίπεδο κατέθεσε κοινές προτάσεις στη συνεδρίαση αντιπροσώπων υψηλού επιπέδου. Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι ο εξορθολογισμός των προτάσεων αυτών μέσω της ανάδειξης σημείων δράσης, της απόδοσης μεγαλύτερης πολιτικής έμφασης και του προσδιορισμού των συστάσεων σε ό,τι αφορά το είδος των επιμέρους δράσεων που πρέπει να αναμένονται, το επίπεδο λήψης των αποφάσεων και τους φορείς λήψης των εν λόγω αποφάσεων.

Είναι αυτονόητο ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι σε κάθε επίπεδο οφείλουν να συμβάλουν και να στηρίξουν την κοινή αυτή προσπάθεια. Όλες οι αρχές και όλοι οι ενδιαφερόμενοι έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι οφείλουν να καταθέσουν προτάσεις σχετικά με τις ενέργειες που μπορούν να πραγματοποιήσουν οι ίδιοι και τα αποτελέσματα που μπορούν να πετύχουν σε συνεργασία με άλλους φορείς.

Στόχος της έκθεσής μας είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα προβλήματα που συνδέονται με την πρόσβαση των ελληνικών ΜμΕ στη χρηματοδότηση. Έχουμε δεσμευτεί για την εξεύρεση εποικοδομητικών λύσεων τις οποίες θα προτείνουμε σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο στην Αθήνα όσο και στις Βρυξέλλες. Θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι οι διαβουλεύσεις μας συνιστούν μια σοβαρή και πρωτοφανή προσπάθεια εξεύρεσης λειτουργικών και συναινετικών προτάσεων που να βελτιώνουν την πρόσβαση των ελληνικών ΜμΕ στις ευκαιρίες χρηματοδότησης. Είμαστε διατεθειμένοι να συνεχίσουμε το έργο μας και να προτείνουμε λύσεις τόσο στις ελληνικές όσο και στις ευρωπαϊκές αρχές που εργάζονται για την επίτευξη του ίδιου στόχου.

II. Ισχύουσα κατάσταση:

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η βασικότερη πρόκληση στην Ελλάδα σήμερα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση –τόσο των μεγαλύτερων όσο και των μικρότερων επιχειρήσεων– συνδέεται με το ζήτημα της έλλειψης της ρευστότητας. Η παρατεταμένη χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία πλέον συμπληρώνει σχεδόν δύο χρόνια, κινδυνεύει να υπονομεύσει τις προσπάθειες για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Η εξέλιξη αυτή έχει δυσμενείς συνέπειες για τους όρους πίστωσης των ΜμΕ.

Τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής (MXT) που διατέθηκαν στις ελληνικές αρχές μέσω του προγράμματος του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2007-2013 δεν είναι αμελητέα. Από τα κονδύλια του ΕΤΠΑ δεσμεύθηκαν συνολικά 1,7 δισεκατομμύρια ευρώ για διάφορα MXT. Παρά την ύπαρξη των εν λόγω χρηματοδοτικών μέσων, η εκταμίευση ήταν αργή και τα επίπεδα πληρωμών παραμένουν χαμηλά.

Η περιφερειακή κατανομή των κονδυλίων για τα MXT εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση, αν όχι και εμπόδιο για τη βελτίωση της αξιοποίησής τους και την ταχύτερη απορρόφησή τους. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά τη χρήση και την απορρόφηση των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων τόσο μεταξύ των 13 περιφερειών της Ελλάδας όσο και στο εσωτερικό τους. Υπάρχουν περιφέρειες που εμφανίζουν μεγάλη δυναμικότητα (π.χ. Αττική και Κεντρική Μακεδονία) καθώς η ζήτηση υπερβαίνει τη διαθέσιμη προσφορά και τους διαθέσιμους πόρους.

Εν ολίγοις, οι ΜμΕ και των δύο περιφερειών δεν έχουν στη διάθεσή τους άλλες χρηματοδοτικές διευκολύνσεις που να υποστηρίζονται από κάποιο δίκτυο MXT. Στο μεταξύ, σε άλλες περιφέρειες της Ελλάδας τα αντίστοιχα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα για τα MXT δεν αξιοποιούνται επαρκώς σε μια σειρά από κατηγορίες προγραμμάτων (βλέπε τις κοινές μας προτάσεις του Ιουνίου 2013, στις οποίες υπογραμμίζεται το γεγονός αυτό και παρατίθενται τα αντίστοιχα στοιχεία).

Πέραν των προβλημάτων που επηρεάζουν τη χρήση των MXT, οι ΜμΕ έρχονται επίσης αντιμέτωπες με φραγμούς που εμποδίζουν την πρόσβασή τους στα μέσα επιδοτήσεων. Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά το πρόγραμμα επιχορηγήσεων «ΕΣΠΑ για τις ΜμΕ» (πρόγραμμα κρατικών ενισχύσεων για τις ΜμΕ των 13 περιφερειών ύψους 500 εκατομμυρίων ευρώ) η εφαρμογή του οποίου είναι σε εξέλιξη, πάνω από 23.000 ΜμΕ υπέβαλαν αίτηση παρά το γεγονός ότι η διαδικασία είναι εξόχως γραφειοκρατική.

Την περίοδο αυτή το πρόγραμμα βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης και οι ενδιαμέσοι φορείς ζητούν ακόμα μεγαλύτερο όγκο εγγράφων από τις ενδιαφερόμενες ΜμΕ. Ο γραφειοκρατικός αυτός φόρτος επιβαρύνει εξαιρετικά τις ΜμΕ και μπορεί να αποτελέσει την αιτία απορρίψεων και οικειοθελών αποχωρήσεων.

Για τον λόγο αυτόν, προτείνουμε να αποσταλούν το ταχύτερο δυνατόν συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές στους ενδιαμέσους φορείς προκειμένου να καταστήσουν τη διαδικασία περισσότερο ευέλικτη στο στάδιο αυτό. Η αξιοπιστία των αιτήσεων θα αξιολογηθεί και θα επαληθευθεί περαιτέρω κατά τη διάρκεια των σταδίων υλοποίησης και πληρωμής.

Επίσης, το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει την περίοδο αυτή μεγάλος αριθμός ΜμΕ, λόγω της παρατεταμένης ύφεσης, είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Η βιωσιμότητα μπορεί να υποστηριχθεί από διαθέσιμα πιστωτικά προγράμματα που θα έχουν ως στόχο τη μείωση του υφιστάμενου κόστους δανεισμού (επί του παρόντος τα επιτόκια για τις βιώσιμες επιχειρήσεις με επαρκείς εγγυήσεις κυμαίνονται από 8 έως 11 τοις εκατό). Τα υπάρχοντα ΜΧΤ, που προσφέρουν χαμηλό κόστος δανεισμού, απαγορεύουν την αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων (και εξυπηρετούμενων) πιστωτικών διευκολύνσεων. Η ομάδα εργασίας προτείνει –με βάση συγκεκριμένα πιστωτικά κριτήρια– να επιτρέπεται η αναχρηματοδότηση των δανείων τους από τα ΜΧΤ, καθώς με τον τρόπο αυτόν θα μειωθεί σημαντικά το συνακόλουθο κόστος δανεισμού.

Επίσης η ομάδα εργασίας προτείνει και άλλο ένα πρόγραμμα που θα συμβάλει στη διατήρηση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων μέσω κεφαλαιακών εγγυήσεων στις υφιστάμενες εξυπηρετούμενες πιστωτικές διευκολύνσεις, οι οποίες καλύπτονται μόνο από προσωπικές εγγυήσεις. Σήμερα, οι επιχειρήσεις που παραμένουν βιώσιμες παρά την πενταετή περίοδο ύφεσης εξυπηρετούν δάνεια με επιτόκια από 11 έως 14 τοις εκατό. Μια κεφαλαιακή εγγύηση τριών ετών θα προσφέρει έως και 5 τοις εκατό χαμηλότερο κόστος δανεισμού και θα παράσχει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να συνεχίσουν να είναι βιώσιμες μέχρι να ξεκινήσει η οικονομική ανάκαμψη.

Το συμπέρασμα που αντλείται από τις εν λόγω παρατηρήσεις είναι σαφές: οι περιορισμοί που υπάρχουν κατά την κατανομή των ΜΧΤ περιορίζουν την αποδοτικότητα και την ευελιξία των διαθέσιμων πόρων υλοποίησης.

Β. Σχεδιασμός και εφαρμογή των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής (ΜΧΤ) στην Ελλάδα

Οι προτάσεις και οι συστάσεις που κατατίθενται στην παρούσα έκθεση και απευθύνονται σε διαφορετικά εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα λήψης αποφάσεων έχουν στόχο να διασφαλίσουν ότι σε μια περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης δεν χάνονται πολύτιμες επενδυτικές ικανότητες λόγω της αδυναμίας έγκαιρης υλοποίησης, η οποία αποδίδεται είτε στις διοικητικές αδυναμίες κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των ΜΧΤ είτε στην έλλειψη πολιτικής βούλησης και στην ανεπαρκή συνεργασία μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων που συμμετέχουν στη διαδικασία.

Θα θέλαμε επίσης να υπογραμμίσουμε ότι τα ΜΧΤ αποτελούν μορφές «επιστρεπτέας ενίσχυσης» (χρηματοδοτούμενα και μη χρηματοδοτούμενα προϊόντα) όπως π.χ. είναι τα δάνεια, η στήριξη των επιχειρηματικών κεφαλαίων, οι επιχορηγήσεις και οι μηχανισμοί εγγύησης. Άποψή μας είναι ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο συγκέντρωσης των εν λόγω πόρων, και πιο συγκεκριμένα να εξεταστούν τρόποι για τον συνδυασμό των εν λόγω μέσων, όπως π.χ. οι επιχορηγήσεις με τις εγγυήσεις και τη δανειακή χρηματοδότηση.

Θεωρούμε ότι τα ΜΧΤ είναι επενδυτικά μέσα των οποίων ο σχεδιασμός, ο συντονισμός, η κοινοποίηση και η εφαρμογή προϋποθέτουν ενδελεχείς διαβουλεύσεις και τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η εν λόγω περιεκτική προσέγγιση έχει καίρια σημασία για τη νέα περίοδο

προγραμματισμού στην Ελλάδα. Υποστηρίζουμε την άποψη ότι τα ΜΧΤ πρέπει να αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα, με άλλα λόγια στην άντληση επιπλέον πόρων που θα συμπληρώνουν την ευρωπαϊκή και εθνική χρηματοδότηση.

Με βάση τους μελλοντικούς μας σχεδιασμούς και τα διδάγματα που αντλήθηκαν και εφαρμόστηκαν, στόχος της περιόδου 2014-2020 θα πρέπει να είναι η ομαδοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων και των ΜΧΤ και η εστίασή τους σε λιγότερους τομείς προτεραιότητας, ώστε να συμβάλουν συντονισμένα σε έξυπνα, βιώσιμα και αποδοτικά αποτελέσματα. Ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των σχετικών υπουργείων και των περιφερειακών αρχών έχει κεφαλαιώδη σημασία.

Η ομάδα εργασίας προτείνει τα εξής μέτρα για την απλοποίηση των απαιτήσεων ανταλλαγής πληροφοριών σε διοικητικό επίπεδο που συνδέονται με τα ΜΧΤ:

- Για τη νέα περίοδο χρηματοδότησης, μόνο ένας οργανισμός θα πρέπει να διαθέτει στην Ελλάδα την αρμοδιότητα χάραξης πολιτικών για τα ΜΧΤ που συνδέονται με την ΕΕ.
- Δημιουργία μιας σύμβασης πλαισίου η οποία θα προβλέπει την πρόσβαση των συνεπενδυτών και τη διαφοροποίηση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων (δηλ. δάνεια, εγγυήσεις, κοινές μετοχές, επιχορηγήσεις κ.λπ.).
- Ίδρυση και λειτουργία ενός ταμείου χαρτοφυλακίου που θα διαθέτει πόρους από όλα τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ. Το εν λόγω ταμείο χαρτοφυλακίου απαιτεί ανεξαρτησία, επαγγελματισμό, συμμόρφωση με τους σχετικούς ευρωπαϊκούς και εθνικούς κανόνες και κανονισμούς, σε σχέση κυρίως με τις κρατικές ενισχύσεις, τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη φοροδιαφυγή κ.λπ.
- Ένα κεντρικό σύστημα πληροφοριών που θα παρέχεται από τον διαχειριστή του ταμείου και στο οποίο θα έχουν πρόσβαση όλοι οι συμμετέχοντες (συνεπενδυτές, αρχή διαχείρισης, επιτροπή). Το σύστημα αυτό θα αποτελείται από μια ψηφιακή πλατφόρμα για όλα τα διαθέσιμα ΜΧΤ η οποία θα εμφανίζει στοιχεία για την προώθηση/ανταλλαγή πληροφοριών, τις διαδικασίες υποβολής αίτησης, τους μηχανισμούς ελέγχου και τα επίπεδα εκταμίευσης/πληρωμών.
- Θέσπιση ενός συνεκτικού πλαισίου απαιτήσεων για την κατάθεση στοιχείων προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος για τις συμμετέχουσες τράπεζες και τους πελάτες-ΜμΕ, σε ό,τι αφορά κυρίως την τεκμηρίωση των παραλαβών, τις άδειες, τα επιχειρηματικά σχέδια, τα δελτία οικονομικής κατάστασης και τα λογιστικά πρότυπα.

Έχουμε εξετάσει επανειλημμένως τα τρέχοντα προγράμματα και τα υφιστάμενα ΜΧΤ. Το τελικό μας συμπέρασμα είναι ότι κάθε νέα πρωτοβουλία για την προσεχή περίοδο χρηματοδότησης πρέπει να βασιστεί σε ένα πλαίσιο που θα είναι απλό και αποδοτικό και θα διασφαλίζει την ιδιοκτησία, τη λογοδοσία και τη διαφάνεια. Το πλαίσιο αυτό προϋποθέτει την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης έναντι των ΜΧΤ με συντονισμένες και καινοτόμες ενέργειες. Η αξιοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων βασίζεται σε συμφωνία εταιρικής σχέσης με την Επιτροπή. Ο σχεδιασμός, η διάρθρωση και η εφαρμογή των εν λόγω

μέσων τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα θα πρέπει να πραγματοποιηθούν μέσα σε αυτό το πνεύμα της εταιρικής σχέσης.

III. Κατάσταση σχετικά με την απορρόφηση και τον επαναπρογραμματισμό

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η εμπειρία από την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού έχει αποδώσει στην καλύτερη περίπτωση ανάμεικτα αποτελέσματα. Το αντιπαραγωγικό σύστημα των αντιπροσωπειών εντάσσεται στην εν λόγω αξιολόγηση της απόδοσης. Οι διάφορες διοικητικές μεταρρυθμίσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό της αρχιτεκτονικής της νέας περιόδου προγραμματισμού. Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Ανάπτυξης οφείλει να διαδραματίσει καίριο ρόλο για τον συντονισμό των αρμόδιων υπουργείων, των περιφερειακών αρχών, των ερευνητικών κοινοτήτων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η τελική ημερομηνία για την επιλεξιμότητα των δαπανών στο πλαίσιο των ελληνικών επιχειρησιακών προγραμμάτων 2007-2013 και βάσει των κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι η 31η Δεκεμβρίου 2015. Το κλείσιμο (των προγραμμάτων) ορίζεται για την 31η Μαρτίου 2017. Στην πράξη όμως, για να έχει καταβληθεί το σύνολο της επιχορήγησης ενός υλικού έργου μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2015, το εν λόγω έργο θα πρέπει να ολοκληρωθεί νωρίτερα (περίπου μισό ή ένα έτος νωρίτερα)· ο λόγος είναι ότι οι αρχές διαχείρισης ή οι ενδιαμέσοι φορείς δεν θα είναι σε θέση να διενεργήσουν τις διαδικασίες συμμόρφωσης πριν από την έγκριση των αιτήσεων τελικής πληρωμής.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής, το Υπουργείο Ανάπτυξης και η ομάδα δράσης για την Ελλάδα καλούνται επομένως να παρέχουν εγκαίρως ενημέρωση σχετικά με τις προθεσμίες υποβολής των αιτήσεων, το χρονοδιάγραμμα εκταμίευσης και καταβολής των κονδυλίων στο πλαίσιο των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής αφού λάβουν υπόψη και το υπόλοιπο, περιορισμένο χρονοδιάγραμμα επιλεξιμότητας της τρέχουσας περιόδου χρηματοδότησης.

B. Ανάλυση ανά Ταμείο

1. ΕΤΠΑ

Στο ΕΤΠΑ παρατηρείται το φαινόμενο της **υπερκάλυψης** στο στάδιο της έγκρισης, αφού τα έργα που έχουν εγκριθεί είναι περισσότερα από τα διαθέσιμα κονδύλια. Τα εγκριθέντα έργα αντιπροσωπεύουν το **135,3 %** των συνολικών διαθέσιμων κονδυλίων. Το ποσοστό των **εγκριθέντων έργων του ΕΤΠΑ για τα οποία όμως δεν έχουν συναφθεί συμβάσεις** ανέρχεται σε **35 %**. Αυτό σημαίνει ότι έχουν εγκριθεί **6,8 δισεκατομμύρια ευρώ** (περιλαμβανομένης της υπερκάλυψης) **χωρίς όμως να έχουν συναφθεί συμβάσεις για τα εν λόγω έργα.**

2. ΕΚΤ

Στο ΕΚΤ η **υπερκάλυψη** από τα εγκριθέντα έργα αντιπροσωπεύει επί του παρόντος το **112,5 %** των συνολικών διαθέσιμων κονδυλίων. Το ποσοστό των **εγκριθέντων έργων του ΕΚΤ για τα οποία όμως δεν έχουν συναφθεί συμβάσεις** ανέρχεται σε **22 %**. Αυτό σημαίνει ότι έχουν εγκριθεί **1,2 δισεκατομμύρια ευρώ** (περιλαμβανομένης της υπερκάλυψης) **χωρίς όμως να έχουν συναφθεί συμβάσεις για τα εν λόγω έργα.**

3. Ταμεία Συνοχής

Στα Ταμεία Συνοχής υπάρχει επίσης **υπερκάλυψη** στο στάδιο της έγκρισης, με τα εγκριθέντα έργα να αντιπροσωπεύουν το **161,9 %** των συνολικών διαθέσιμων κονδυλίων. Το ποσοστό των **εγκριθέντων έργων των ΤΣ για τα οποία όμως δεν έχουν συναφθεί συμβάσεις** ανέρχεται σε **47 %**. Αυτό σημαίνει ότι έχουν εγκριθεί **3,2 δισεκατομμύρια ευρώ** (περιλαμβανομένης της υπερκάλυψης) **χωρίς όμως να έχουν συναφθεί συμβάσεις για τα εν λόγω έργα.**

Οποιαδήποτε προσπάθεια επαναπρογραμματισμού με στόχο την απεμπλοκή κονδυλίων απαιτεί την αποδέσμευση των πιστώσεων των εγκριθέντων έργων. Η ομάδα εργασίας θα υποδεχόταν με ικανοποίηση μια επισκόπηση των ελληνικών αρχών η οποία θα περιελάμβανε στοιχεία σχετικά με τα «αδρανή έργα» και τις «αδρανείς συμβάσεις». Οι εν λόγω συμβάσεις που δεν έχουν εκτελεστεί θα μπορούσαν ενδεχομένως να αποτελέσουν πρόσθετες επιλογές χρηματοδότησης για την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης, με την επιφύλαξη της ακύρωσης των συμβάσεων αυτών από τις οικείες αρχές.

IV. Προτεινόμενα μέτρα για τη διευκόλυνση των δραστηριοτήτων

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η ομάδα εργασίας έχει επίσης καταγράψει διάφορες προτάσεις μεμονωμένων κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με τους τρόπους χρηματοδότησης οικονομικότερων πιστωτικών διευκολύνσεων προς τις ΜμΕ. Πρόσφατα, ο ισπανός Πρωθυπουργός, κ. Mariano Rajoy, κάλεσε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να δημιουργήσει ένα πρόγραμμα που θα παρέχει ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης για τις μικρές επιχειρήσεις.

Μια τέτοια πρωτοβουλία δρομολογήθηκε εκτός της ζώνης του ευρώ για να τονωθεί η πιστωτική ρευστότητα των ΜμΕ. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρουμε το παράδειγμα της Τράπεζας της Αγγλίας η οποία από τα μέσα του 2012 εφαρμόζει ένα πρόγραμμα που ονομάζεται «Χρηματοδότηση για δανεισμό» και ενθαρρύνει τις τράπεζες να δανείζουν ενώ παράλληλα τις τροφοδοτεί με φθηνή χρηματοδότηση.

B. Προτάσεις για τη ΓΔ REGIO – Επίτροπος Hahn

Η εμπειρία της εφαρμογής για την περίοδο χρηματοδότησης 2007-2013 στην Ελλάδα δείχνει σημαντική αναντιστοιχία μεταξύ της προσφοράς στην αγορά και των απαιτήσεων των ΜμΕ σε όλες τις περιφέρειες. Πιο συγκεκριμένα, σημαντική ζήτηση εκφράζεται στις περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία είναι υψηλότερη από τα κονδύλια των διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο του τρέχοντος προϋπολογισμού, ενώ χαμηλότερη ζήτηση εκφράζεται στις άλλες περιφέρειες.

Η βασική σύσταση της ομάδας εργασίας προς τη ΓΔ Regio σχετικά με το ζήτημα αυτό είναι να επιτρέπεται επαρκής ευελιξία στο πλαίσιο των **ταμείων χαρτοφυλακίων** χρηματοοικονομικής τεχνικής προκειμένου να μεταφέρονται πόροι μεταξύ των περιφερειών με βάση την εκάστοτε ζήτηση που καταγράφεται στο στάδιο της εφαρμογής.

Ως εκ τούτου, προτείνουμε στο Υπουργείο Ανάπτυξης σε συνεργασία με τις σχετικές υπηρεσίες της Επιτροπής, ιδίως τη ΓΔ Regio, να εξετάσουν το ενδεχόμενο της άρσης των περιορισμών που ισχύουν σε σχέση με την περιφερειακή κατανομή των διαθέσιμων πόρων για τα ΜΧΤ κατά την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης. Η άρση αυτή μπορεί να τεθεί σε ισχύ μέσω ενός ενημερωτικού σημειώματος της Επιτροπής Συντονισμού των Ταμείων (COCOF) που θα υποβληθεί από τη ΓΔ Regio.

Ένας τρόπος για να επιτευχθεί η άρση των περιορισμών είναι να επιτρέπεται η χρήση διαθέσιμων ποσών που προέρχονται από μια κατηγορία περιφέρειας/άξονας προτεραιότητας (πηγή χρηματοδότησης) και από άλλες κατηγορίες περιφερειών ή ακόμα και από ολόκληρη τη χώρα (και από τις 13 περιφέρειες). Στην περίπτωση των Ταμείων Συνοχής η μέθοδος αυτή είναι δυνατή και χρησιμοποιείται ήδη.

Γνωρίζουμε ότι πρέπει να κατοχυρώσουμε τα οφέλη των περιφερειών στις οποίες είχαν αρχικά κατανεμηθεί τα εν λόγω χρηματοδοτικά μέσα σε μια πιο μακροπρόθεσμη βάση. Οι δημοσιονομικοί κανονισμοί λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη αυτή και συμφωνούμε με τη λογική τους. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι η διαχείριση της επιστροφής των εν λόγω αρχικών ποσών πρέπει να βασίζεται στις ανακυκλούμενες αποπληρωμές που πραγματοποιούν οι

δικαιούχοι των ΜΧΤ (π.χ. μέσω μιας ανακυκλούμενης δομής του ταμείου). Είμαστε πεπεισμένοι ότι η ρύθμιση αυτή μπορεί να παρακολουθείται και ότι δικαιολογείται έναντι της περιφέρειας από την οποία προέρχονταν αρχικά οι πόροι.

Πιο συγκεκριμένα: Μετά από εξέταση των πιο πρόσφατων διαθέσιμων στοιχείων για τη δραστηριότητα των ΜμΕ στην Ελλάδα και την αντιπαραβολή τους με κονδύλια που χορηγήθηκαν στο ταμείο χαρτοφυλακίου JEREMIE (JHF), γίνεται αμέσως αντιληπτό ότι καταγράφεται τεράστια απόκλιση στις περιφέρειες της Αττικής (τα κονδύλια που διατίθενται είναι κατά 40 τοις εκατό λιγότερα) και στο σύνολο των 8 περιφερειών σύγκλισης (τα κονδύλια που διατίθενται είναι κατά 32 τοις εκατό περισσότερα). Ως εκ τούτου, η δυνατότητα αξιοποίησης δεσμευμένων κονδυλίων από τις 8 περιφέρειες σύγκλισης στην Αττική, μετά την ικανοποίηση της ζήτησης στις 8 περιφέρειες, θα είχε άμεσο θετικό αντίκτυπο στην αξιοποίηση των υπό διαχείριση κονδυλίων (και στην υποστήριξη των αναγκών των ΜμΕ, βλέπε τα συνημμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις κοινές μας προτάσεις, Ιούνιος 2013).

Γ. Συμμετοχή της ομάδας δράσης για την Ελλάδα

Η ομάδα εργασίας προτείνει η ομάδα δράσης για την Ελλάδα να μπορεί να συμμετέχει ως φορέας διευκόλυνσης των αιτημάτων που αφορούν τον ελληνικό επαναπρογραμματισμό και απευθύνονται στη ΓΔ Regio. Μπορεί να χρησιμοποιήσει το δίκτυο των υπηρεσιών της Επιτροπής προκειμένου να καθορίσει πιθανά σημεία επαφής για τις ελληνικές αρχές και, ενδεχομένως, να παρέχει πληροφορίες κοινοποιώντας εμπειρίες από προγράμματα που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες.

Κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, η εκ των προτέρων εκπλήρωση όρων για τη στήριξη των ΜμΕ πρέπει να εξεταστεί κατά προτεραιότητα. Στην αντίθετη περίπτωση, υπάρχει ο κίνδυνος αναστολής πληρωμών πριν από την έγκριση του κάθε προγράμματος.

Στον τομέα αυτόν, η ομάδα δράσης για την Ελλάδα θα μπορούσε να διευκολύνει την παροχή τεχνικής βοήθειας σε ό,τι αφορά τη μη συμμόρφωση και τις προσπάθειες ανάπτυξης διοικητικών ικανοτήτων. Η Παγκόσμια Τράπεζα καταθέτει εποικοδομητικές προτάσεις στις ελληνικές αρχές σε σχέση με τις διαδικασίες απλοποίησης στο επιχειρηματικό περιβάλλον για τις οποίες η ομάδα εργασίας θα ήθελε να ενημερωθεί περαιτέρω.

Πρέπει να διασφαλιστεί έξυπνος συντονισμός των στοχευμένων παρεμβάσεων. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να αναληφθούν εγκαίρως πρωτοβουλίες προκειμένου να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα για την απόδοση και την υλοποίηση των ΜΧΤ σε όλα τα επίπεδα, κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό.

Δ. Μέτρα που μπορούν να ληφθούν από το Υπουργείο, το ΕΤΕΑΝ, την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ

1. Γενική αξιολόγηση

Ένα ζήτημα που εξετάζεται επανειλημμένως από την ομάδα εργασίας σε τεχνικό επίπεδο αφορά τις διοικητικές απαιτήσεις που συνδέονται με τα υφιστάμενα ΜΧΤ, σε σχέση κυρίως με τις διαδικασίες υποβολής αίτησης, παρακολούθησης, κατάρτισης εκθέσεων και

αξιολόγησης στο πλαίσιο των απαιτήσεων του ETEAN, της ΕΤΕπ- συνολικό δάνειο και του ΕΤαΕ -προϊόντα JEREMIE.

Όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν με την παρατήρηση ότι οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και διαδικασίες θεωρούνται υπερβολικές, συχνά αποθαρρύνουν τους ενδιαφερόμενους πελάτες - ΜμΕ να υποβάλουν αίτηση και ότι έχουν τεράστια περιθώρια απλοποίησης και εξορθολογισμού. Η ομάδα εργασίας κατέθεσε συγκεκριμένα μέτρα για την απλοποίηση των διοικητικών απαιτήσεων που συνδέονται με τα ΜΧΤ στις κοινές της προτάσεις της 10ης Ιουνίου 2013.

2. Το υπουργικό επίπεδο

Συνιστούμε στον υπουργό Ανάπτυξης να αναλάβει πρωτοβουλίες για να επέλθουν ταχύρυθμες αλλαγές στα ΜΧΤ κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού. Η στήριξη των συγκεκριμένων αλλαγών πρέπει να είναι ισχυρή και να ξεκινήσει τώρα. Ο υπουργός οφείλει να θέσει εκ νέου το ζήτημα αυτό στις προσεχείς συναντήσεις του με τον Επίτροπο Hahn, σε σχέση π.χ. με τις επιλογές που υπάρχουν σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική ανακατανομή και την επιστολή που έχει ήδη αποσταλεί (11 Ιουνίου 2013).

Επίσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη δυνατή κατανομή πόρων και να αποφευχθεί η επικάλυψη προγραμμάτων, οι γενικές γραμματείες του Υπουργείου Ανάπτυξης μπορούν αναμφίβολα να διαδραματίσουν στρατηγικό ρόλο για τον καθορισμό των πιο κατάλληλων και αποδοτικών μηχανισμών κατανομής.

Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που είναι σε εξέλιξη πρέπει επίσης να ολοκληρωθούν σε ό,τι αφορά το νομικό τμήμα και τα επίπεδα υλοποίησης. Η ολοκλήρωση αυτή περιλαμβάνει την απλοποίηση, την κωδικοποίηση και την παρακολούθηση της σχετικής νομοθεσίας ώστε να συμμορφωθεί με τη *Small Business Act*. Ενώ η επίσπευση του χρόνου έκδοσης των αδειών έχει επιτευχθεί, μια σειρά από άλλες δράσεις παραμένουν σε εκκρεμότητα, π.χ.

- ο ορισμός ενός συντονιστή για τις πολιτικές σχετικά τις ΜμΕ που υλοποιούνται από όλα τα αρμόδια υπουργεία·
- το «τεστ ΜμΕ» δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί.

3. ETEAN

Το βασικότερο πρόγραμμα για τις εγγυήσεις είναι το πρόγραμμα εγγυήσεων χαρτοφυλακίου πρώτης ζημιάς που παρέχεται από το ETEAN. Πρόσφατα το αρχικό του μέγεθος μειώθηκε κατά το 1/3 αν και δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί στην αγορά. Συνιστούμε ανεπιφύλακτα στο ETEAN να ολοκληρώσει το πρόγραμμα εγγυήσεων χαρτοφυλακίου πρώτης ζημιάς πριν από την περίοδο των καλοκαιρινών διακοπών. Επίσης, στόχος των ελληνικών αρχών θα πρέπει να είναι ο επαναπρογραμματισμός των Διαρθρωτικών Ταμείων με σκοπό την ενίσχυση του μέσου εγγυήσεων χαρτοφυλακίου πρώτης ζημιάς.

Επικροτούμε την πρόσφατη ανακοίνωση του ETEAN σύμφωνα με την οποία ένα πρόγραμμα εγγυήσεων πρώτης ζημιάς ύψους 50 εκατομμυρίων ευρώ θα υπογραφεί με 14 τράπεζες, με το

ποσοστό εγγύησης να ανέρχεται στο 70 τοις εκατό για τα επενδυτικά δάνεια και στο 80 τοις εκατό για το κεφάλαιο κίνησης.

4. ΕΤΕπ

Σε αυτήν τη δύσκολη συγκυρία που διανύει η Ελλάδα, έχει υπογραφεί ή ενεργοποιηθεί, από τον Νοέμβριο 2012 και μετά, σημαντικό ποσοστό των συνολικών δανείων της ΕΤΕπ για τις ΜμΕ τα οποία χορηγούνται στις τράπεζες. Η συνολική αξία των δανείων αυτών ανέρχεται μέχρι σήμερα σε 590 εκατομμύρια ευρώ και διαρθρώνονται ως εξής: 440 εκατομμύρια ευρώ (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας 250 εκατομμύρια, Alpha Bank 140 εκατομμύρια ευρώ και Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα 50 εκατομμύρια) στο πλαίσιο του μηχανισμού κρατικών εγγυήσεων και 150 εκατομμύρια ευρώ (Eurobank 100 εκατομμύρια ευρώ και Τράπεζα Πειραιώς 50 εκατομμύρια ευρώ) στο πλαίσιο του ταμείου εγγυήσεων για τις ελληνικές ΜμΕ.

- α) Στο πλαίσιο του μηχανισμού κρατικών εγγυήσεων έχουν ήδη εκταμιευθεί 225 εκατομμύρια ευρώ σε ΜμΕ και εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Οι περαιτέρω εκταμιεύσεις προς την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και την Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα (για την Alpha Bank έχει ήδη κατανεμηθεί και εκταμιευθεί ολόκληρο το ποσό) θα εξαρτηθούν από τις επιλέξιμες επιχορηγήσεις που θα παρουσιάσουν οι δύο αυτές τράπεζες στην ΕΤΕπ.
- β) Σε ό,τι αφορά το ταμείο εγγυήσεων για τις ελληνικές ΜμΕ, μέχρι σήμερα έχουν ήδη υπογραφεί 150 εκατομμύρια ευρώ χωρίς ωστόσο να έχουν εκταμιευθεί καθώς προέκυψαν διάφορα ακανθώδη ζητήματα το σύνολο των οποίων πρόκειται να διευθετηθεί αφού έχουν ήδη συμφωνηθεί αμοιβαίες αποδεκτές λύσεις. Τα ζητήματα αυτά απορρέουν κυρίως από τους περιορισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΤΕπ διαδραμάτισε εποικοδομητικό ρόλο για τη διευθέτηση των περισσότερων ζητημάτων αν και κανένα από αυτά, εκτός από ένα το οποίο διευθετήθηκε εύκολα τον Μάρτιο 2013, δεν συνδέονταν με τις απαιτήσεις της ΕΤΕπ.

Το τελευταίο ζήτημα που είναι σε εκκρεμότητα και το οποίο δεν διευθετήθηκε στη συνεδρίαση του Μαρτίου αφορούσε την ανάγκη (ή όχι) επιβολής τέλους εγγύησης. Το τέλος αυτό συμφωνήθηκε τελικά μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΓΔ/Comp) και καθορίστηκε στο 0,90 τοις εκατό ετησίως όπως ανακοινώθηκε επίσημα από την ΕΤΕπ στις 14 Μαΐου 2013. Η ΕΤΕπ και οι ελληνικές αρχές βρίσκονται πλέον στη διαδικασία της τελικής επεξεργασίας των αναγκαίων τροποποιήσεων και άλλων σχετικών εγγράφων προκειμένου να εφαρμόσουν το προαναφερθέν τέλος.

Εφόσον το προαναφερθέν ζήτημα διευθετηθεί, η ΕΤΕπ, το συμβούλιο επενδύσεων (μέσω του διαχειριστή του ταμείου) και οι ελληνικές τράπεζες (Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς) θα υπογράψουν άμεσα τις σχετικές τροποποιήσεις στα ήδη υπογεγραμμένα έγγραφα και στη συνέχεια οι εκταμιεύσεις θα μπορέσουν να ξεκινήσουν. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εκταμιεύσεις θα πραγματοποιηθούν μετά την παρουσίαση των επιλέξιμων ΜμΕ από τις δύο ελληνικές τράπεζες και την έγκρισή τους από την ΕΤΕπ προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μια τράπεζα να ζητεί εκταμίευση αλλά να μην την κατανέμει σε επιλέξιμες ΜμΕ.

Η ομάδα εργασίας επαναλαμβάνει την εκτίμηση που διατύπωσε στις κοινές της προτάσεις του Ιουνίου 2013 σύμφωνα με την οποία η άμεση εφαρμογή των υφιστάμενων χρηματοδοτικών διευκολύνσεων έχει κεφαλαιώδη σημασία, ακόμα και αν ορισμένες διοικητικές και τεχνικές λεπτομέρειες δεν έχουν ακόμα διευθετηθεί.

- Οι συμμετέχουσες τράπεζες καταθέτουν τακτικά εκθέσεις εκταμίευσης και άλλες εκθέσεις στην ΕΤΕπ, οι περισσότερες από τις οποίες ακολουθούν ειδικές απαιτήσεις της ΓΔ Regio και περιλαμβάνουν τα επίπεδα αποπληρωμής, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και τις επιλογές αναχρηματοδότησης·
- Δεν πρέπει να ισχύουν γεωγραφικοί περιορισμοί σε σχέση με την κατανομή και την εκταμίευση των συνολικών δανείων που χορηγεί η ΕΤΕπ για τις ΜμΕ. Αντίθετα, τα προϊόντα θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις συνθήκες της αγοράς έχοντας ως αποκλειστικό στόχο την ικανοποίηση της ζήτησης. Η ΕΤΕπ υποστηρίζει με θέρμη τη θέση αυτή.

Επίσης, η ελληνική κυβέρνηση και η ΕΤΕπ υπέγραψαν τον Ιούνιο 2013 ένα μέσο χρηματοδότησης του εμπορίου ύψους 500 εκατομμυρίων ευρώ προκειμένου να υποστηρίξουν τις ελληνικές ΜμΕ που έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό. Η διάρθρωση της συμφωνίας περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες ελληνικές και ξένες τράπεζες οι οποίες παρέχουν πιστωτικές διευκολύνσεις στις ελληνικές ΜμΕ στον τομέα εισαγωγών-εξαγωγών. Η διευκόλυνση έρχεται σε μια κρίσιμη χρονική συγκυρία και είναι περισσότερο από καλοδεχούμενη επειδή:

- συμβάλλει στον μετριασμό της αντίληψης κινδύνου των εμπορικών τραπεζών·
- ενεργοποιεί υπηρεσίες που διευκολύνουν τις συναλλαγές σε μια περίοδο που η Ελλάδα έχει ανάγκη από τη χρηματοδότηση του εμπορίου της προκειμένου οι εξαγωγές να αποτελέσουν τον μοχλό της ανάπτυξης και της οικονομικής της ανάκαμψης·
- παρέχει στις ξένες τράπεζες τις κατάλληλες εγγυήσεις υπέρ των ελληνικών τραπεζών για πιστωτικές επιστολές και άλλα μέσα χρηματοδότησης του εμπορίου.

Η ομάδα εργασίας επικροτεί την εν λόγω συμφωνία μεταξύ των ελληνικών τραπεζών, των εγχώριων και ξένων τραπεζών και της ΕΤΕπ η οποία διευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές.

Ύστερα από τις διερευνητικές αποστολές της ΕΤΕπ στα μέσα του 2012, το συμβούλιο της ΕΤΕπ ενέκρινε την πράξη αυτή τον Σεπτέμβριο 2012· η κατάρτιση των σχετικών εγγράφων για αυτήν την (πρώτη στα χρονικά) πράξη για την ΕΤΕπ και οι συνακόλουθες διαπραγματεύσεις με τους εταίρους (πιο συγκεκριμένα, τις ελληνικές εκδότριες τράπεζες αφενός και τις ξένες πιστοποιούσες τράπεζες αφετέρου) ολοκληρώθηκαν στις αρχές Ιουνίου 2013.

5. ΕΤαΕ

Οι εκπρόσωποι της ΕΤαΕ υποστήριξαν τον εξορθολογισμό των επιχειρησιακών προγραμμάτων και τους παράγοντες που συμμετείχαν στη διαδικασία του σχεδιασμού, της

διαχείρισης και της εφαρμογής των ΜΧΤ. Δεν θα έπρεπε να υπάρχει καμία επικάλυψη συντελεστών, στρατηγικών και προγραμμάτων που θα δημιουργούσε θεσμική και διοικητική σύγχυση στις τράπεζες και στις ΜμΕ σε σχέση με τις διαδικασίες υποβολής αιτήσεων και εκτέλεσης.

Η ΕΤαΕ θεωρεί επίσης ότι μελλοντικές δράσεις χρηματοοικονομικής τεχνικής θα πρέπει να ανατεθούν σε διάφορους φορείς υλοποίησης αφού ληφθεί υπόψη η εμπειρογνωμοσύνη και η προστιθέμενη αξία που μπορούν να προσφέρουν στις διάφορες δομές, τόσο σε επίπεδο ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και σε επίπεδο ΜμΕ. Επισημάνθηκε ιδιαίτερα η δυνατότητα των οργανισμών ΑΑΑ να αυξήσουν τα προϊόντα χαρτοφυλακίου εγγυήσεων, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτόν τη δυνατότητα κεφαλαιακής αρωγής για τις ενδιάμεσες τράπεζες και καλύτερους όρους τιμολόγησης/εγγυήσεων για τις ΜμΕ.

Ε. Διαθέσιμα μέτρα για τις τράπεζες και τις ΜμΕ

Η ομάδα εργασίας τάσσεται υπέρ της απλοποίησης των απαιτήσεων εγγύησης και της θέσπισης ευέλικτων ρυθμίσεων για το κεφάλαιο κίνησης σε συνδυασμό με προϊόντα εγγύησης για τις ΜμΕ, ιδίως για τις βιώσιμες ΜμΕ με εξαγωγικό προσανατολισμό.

1. Το επιχειρησιακό περιβάλλον για τις τράπεζες μετά την ανακεφαλαιοποίηση

Η επιστροφή του ελληνικού τραπεζικού τομέα σε συνθήκες μεγαλύτερης σταθερότητας μετά τη διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης προσφέρει την ευκαιρία στα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα να μειώσουν τα επιτόκια καταθέσεων και τη διαφορά μεταξύ των επιτοκίων δανεισμού και των αποδόσεων των καταθέσεων.

2. Αναχρηματοδότηση των δανείων για τις ΜμΕ

Η ομάδα εργασίας προτείνει να αξιοποιηθούν στο έπακρο όλα τα υφιστάμενα διαπραγματευτικά μέσα μεταξύ των τραπεζών και των ΜμΕ σε ό,τι αφορά την αναχρηματοδότηση και/ή την αναδιάρθρωση των υφιστάμενων δανείων. Μάλιστα, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε μια εφικτή μείωση των επιτοκίων.

Κατά την άποψή μας, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού σε σχέση κυρίως με τις δυνατότητες που έχουν οι εθνικές αρχές στην Ελλάδα να παρέχουν στις ΜμΕ επιλογές αναχρηματοδότησης ανάλογες με εκείνες που παρέχουν στους ιδιώτες και στα νοικοκυριά (π.χ. αποπληρωμή του δανείου σε περισσότερες δόσεις). Το ισχύον νομικό πλαίσιο δεν προβλέπει καμία τέτοια επιλογή.

3. Συνδυασμός των προγραμμάτων επιχορηγήσεων και των πιστωτικών διευκολύνσεων

Η ομάδα εργασίας συμμερίζεται την άποψη ότι τα προγράμματα επιχορήγησης της ΕΕ θα πρέπει να συνδυαστούν με πιστωτικές διευκολύνσεις των εγχώριων τραπεζών προκειμένου να υποστηριχθεί η ρευστότητα στην πραγματική οικονομία της Ελλάδας. Η βελτίωση της απευθείας στήριξης των ΜμΕ, στην οποία περιλαμβάνονται και οι όροι πρόσβασης σε επιχορηγήσεις και στη χρηματοδότηση, υποστηρίζεται από την ομάδα εργασίας. Η ομάδα εργασίας υποστηρίζει:

- τη διαθεσιμότητα των στοιχείων σχετικά με τα μέσα της απευθείας στήριξης τα οποία δείχνουν την πρόοδο που σημειώνεται σε σχέση με την εκταμίευση των επιχορηγήσεων για τις ΜμΕ·
- την υποστήριξη των ελληνικών ΜμΕ από προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για διάφορα προγράμματα που προκηρύσσονται την περίοδο αυτή από τους φορείς υλοποίησης. Θεωρούμε ότι είναι άκρως αναγκαίο να καταρτιστεί ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο που θα εξυπηρετεί τις προτεραιότητες χρηματοδότησης της προσεχούς περιόδου προγραμματισμού.

Ο συνδυασμός επιχορηγήσεων με χρηματοδοτικά δάνεια και προγράμματα εγγυήσεων πρέπει να αποσαφηνιστεί. Το σημαντικότερο είναι να αποφευχθούν οι υπερβολικές διοικητικές πολυπλοκότητες και καθυστερήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

4. Νέες προσεγγίσεις σε σχέση με τις απαιτήσεις εγγυήσεων από τις τράπεζες και τις ΜμΕ

Οι απαιτήσεις εγγυήσεων για τις ΜμΕ που συμμετέχουν στα προγράμματα χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ πρέπει να επαναπροσδιοριστούν σε ό,τι αφορά τα επίπεδα και την αποτίμησή τους. Συνήθως, η μοναδική εγγύηση που μπορούν να προσφέρουν οι ΜμΕ στις τράπεζες είναι η ακίνητη περιουσία τους. Ωστόσο, το συγκεκριμένο στοιχείο ενεργητικού υπόκειται σε διαφορετικές μεθόδους αποτίμησης στην Ελλάδα, καθιστώντας έτσι την αξία της εγγύησης ανεπαρκή και/ή μη αποδεκτή έναντι των ΜμΕ.

Η ομάδα εργασίας προτείνει τη θέσπιση, σύμφωνα με το πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων, ενός καινοτόμου μέσου επιμερισμού του κινδύνου με διττό στόχο: την αύξηση της μεσοπρόθεσμης αξίας της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση και, κατά συνέπεια, την αύξηση των διαθέσιμων νέων δανείων για τις ΜμΕ μέσω βελτιωμένων επιπέδων τιμολόγησης. Ο εν λόγω μηχανισμός επιμερισμού του κινδύνου είναι ένα προϊόν που έχει ως στόχο να εγγυηθεί τη μελλοντική προβλεπόμενη αύξηση της αξίας της παρεχόμενης εγγύησης για καθορισμένη χρονική περίοδο.

Οι απαιτήσεις εγγυήσεων που ισχύουν την περίοδο αυτή στην Ελλάδα πρέπει να επανεξεταστούν σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες εφαρμογής τους και τις μεθόδους αποτίμησης. Η τρέχουσα διαδικασία η οποία προβλέπει την εφαρμογή των τιμών που ισχύουν/επικρατούν στην αγορά αποτελεί εμπόδιο για την αύξηση του όγκου των πιστώσεων προς τις ΜμΕ. Προτείνουμε να εξεταστούν τρεις διαφορετικές επιλογές:

1. Η αξία της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση βασίζεται στα επίπεδα φορολόγησης του ενεργητικού στοιχείου, όπως έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία πέντε έτη.
2. Επίσης, προκειμένου να αυξηθεί η αξία της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση, για την εκτίμηση του ύψους της τιμής θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα έξοδα κατασκευής που πραγματοποιήθηκαν. Η ορθή εφαρμογή των τραπεζικών λογιστικών προτύπων εξακολουθεί να έχει καίρια σημασία.
3. Η θέσπιση ενός μέσου επιμερισμού του κινδύνου για τη χορήγηση μικροπιστώσεων και δανείων προς τις ΜμΕ που θα τελεί υπό τη διαχείριση ενός δημόσιου φορέα. Στο πλαίσιο αυτό θα προβλέπεται ειδικός προϋπολογισμός για την έκδοση μιας εγγύησης προς τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα που θα ισχύει για τα επόμενα πέντε έτη και θα συνδέεται με την (υποτιθέμενη/αναμενόμενη) αύξηση της αξίας της παρεχόμενης εγγύησης κατά 25 τοις εκατό. Το εν λόγω μέσο επιμερισμού του κινδύνου θα εκδίδεται με βάση την εγγύηση που παρέχεται για το δάνειο.
  - α) Η ομάδα εργασίας θα πρέπει να αποσαφηνίσει περαιτέρω το ζήτημα αυτό σε ό,τι αφορά κυρίως τους όρους έκδοσης του εν λόγω μέσου καθώς δεν είναι ακόμα σαφές αν οι όροι αυτοί θα ευνοούν την τράπεζα ή τις ΜμΕ.
  - β) Η ομάδα εργασίας συμφωνεί με την άποψη ότι το εν λόγω μέσο επιμερισμού του κινδύνου δεν πρέπει να εγκριθεί για να υποστηρίξει τις υφιστάμενες εγγυήσεις ούτε θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να συμπληρώνει τα ήδη εκδοθέντα δάνεια.

Το μέσο επιμερισμού του κινδύνου θα εγγυάται τη διαφορά μεταξύ της τιμής της αγοράς της ακίνητης περιουσίας που παρέχεται ως εγγύηση και της αναπροσαρμοσμένης αξίας για την οποία χρησιμοποιείται μία από τις προαναφερθείσες επιλογές υπολογισμού.

5. Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των τραπεζών και των ΜμΕ

Τόσο οι εγχώριες τράπεζες όσο και οι εκπρόσωποι των ΜμΕ πρέπει να αναπτύξουν στενή συνεργασία για να βελτιώσουν τις κοινές τους προσπάθειες και τη μεταξύ τους ανταλλαγή απόψεων για τα προγράμματα που είναι επί του παρόντος διαθέσιμα από την πλευρά των τραπεζών και τις επιμέρους ανάγκες/απαιτήσεις των ΜμΕ-πελατών. Στην προκειμένη περίπτωση, καίριο ρόλο θα διαδραματίσει μια ανανεωμένη και ταχεία διαδικασία για τη διαφάνεια των στοιχείων όλων των ενδιαφερομένων.

Ειδικότερα, οι εκπρόσωποι των ΜμΕ και οι εμπορικές τράπεζες θα πρέπει από κοινού να καθορίσουν την ακριβή μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθήσουν και το σύνολο των στοιχείων που πρέπει να συγκεντρώνεται και να αναλύεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Τα στοιχεία θα πρέπει να αφορούν τόσο την πλευρά της ζήτησης όσο και την πλευρά της προσφοράς των ΜΜΕ και των δανείων γενικότερα. Σε άλλα κράτη μέλη εφαρμόζονται ήδη βέλτιστες πρακτικές που μπορούν να χρησιμεύσουν ως παραδείγματα. Οι εν λόγω νέες προσπάθειες συντονισμού θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν έναν μηχανισμό παρακολούθησης που θα καταγράφει:

- το κόστος του δανεισμού,
- τα εμπόδια σε ό,τι αφορά τη διαθεσιμότητα των δανείων που χορηγούνται από τις τράπεζες στις ΜμΕ, και
- τα επίπεδα απόρριψης και τους λόγους που επικαλούνται τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα (αυτό θα πρέπει να γίνει γενικότερα, όχι μόνο σε επίπεδο ΜμΕ).

Στόχος αυτών των βελτιωμένων διμερών προσπαθειών συντονισμού είναι η ανταλλαγή πληροφοριών, ο εντοπισμός τυχόν εμποδίων, η παροχή πιθανών λύσεων και μέσων για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών. Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών μπορεί να διαδραματίσει καίριο ρόλο εν προκειμένω. Μπορεί να λειτουργήσει ως σημαντικό σημείο επαφής και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των συμμετεχόντων εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και οργανισμών των ΜμΕ σε ό,τι αφορά τη συγκέντρωση στοιχείων, την κοινοποίηση, την παρακολούθηση κ.λπ.

V: Διδάγματα που αντλήθηκαν από την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης

Η ομάδα εργασίας επικροτεί τις πρωτοβουλίες που δρομολογήθηκαν σε εθνικό επίπεδο και με τις υπηρεσίες της Επιτροπής για τη σύσταση μιας **οργανωτικής επιτροπής** η οποία θα παρακολουθεί την πρόοδο των εκταμιεύσεων, θα προτείνει, όπου κρίνει απαραίτητο, **εναλλακτικές λύσεις** και θα απευθύνει σαφείς συστάσεις σχετικά με τον τρόπο χρησιμοποίησης των εν λόγω λύσεων κατά την προσεχή περίοδο προγραμματισμού.

Η εν λόγω οργανωτική επιτροπή θα πρέπει να περιλαμβάνει, κατά την άποψη της ομάδας εργασίας, εκπροσώπους από τις ελληνικές αρχές (ιδίως από το Υπουργείο Ανάπτυξης), τις ΜμΕ, τη ΓΔ REGIO, την ΕΤΕπ, το ΕΤαΕ, το ΕΤΕΑΝ, την ομάδα δράσης για την Ελλάδα και την Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Συνιστούμε στην οργανωτική επιτροπή να λάβει υπόψη της την παρούσα έκθεση, όταν ολοκληρωθεί, προκειμένου:

- να απλοποιήσει τις διαδικασίες για τα ΜΧΤ (πιο συγκεκριμένα, να λάβει μέτρα για την αναδιάρθρωση και την επαναστοχοθέτηση των υφιστάμενων προγραμμάτων καθώς επίσης και για την απλοποίηση και ομαδοποίηση των διαθέσιμων ΜΧΤ σε μικρότερο αριθμό κομβικών και ευέλικτων προϊόντων),
- να αποφύγει την επικάλυψη, τον διπλασιασμό και τον κατακερματισμό των ΜΧΤ διασφαλίζοντας την κατάλληλη στόχευση των ΜΧΤ με την εξαρχής συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία σχεδιασμού των εν λόγω διευκολύνσεων,
- να παρακολουθεί στοιχεία σχετικά με τα επίπεδα σύναψης συμβάσεων, εκταμίευσης και πληρωμής τα οποία θα αποστέλλονται σε όλους τους ενδιαφερόμενους σε εθνικό επίπεδο και στις υπηρεσίες της Επιτροπής, και
- να διασφαλίσει ότι τα μελλοντικά ΜΧΤ θα πρέπει να βασίζονται σε μια ολοκληρωμένη ανάλυση για τα κενά χρηματοδότησης η οποία θα περιλαμβάνει εκτιμήσεις των αντιπροσώπων των ΜμΕ για τις ανάγκες τους.

VI. Ειδικές συστάσεις για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην κατάρτιση και τον σχεδιασμό του επόμενου προγράμματος ΕΣΠΑ υποστηρίζεται από όλους τους συμμετέχοντες της ομάδας εργασίας. Στις διαβουλεύσεις μας σε τεχνικό επίπεδο αποκτήσαμε μια προσωπική εμπειρία σχετικά με το πώς μπορεί να λειτουργήσει μια τέτοια προσπάθεια συμμετοχής των διαφόρων ενδιαφερομένων στον σχεδιασμό των ΜΧΤ κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού. Τα μέλη της ομάδας εργασίας είναι επομένως έτοιμα να συμμετάσχουν σε μια συμβουλευτική επιτροπή που μπορεί να συσταθεί και να βοηθήσει καταθέτοντας προτάσεις για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων και των ΜΧΤ.

Μια προκαταρκτική ανάλυση για το κενό χρηματοδότησης των ΜΧΤ της περιόδου 2014-2020 θα πρέπει να διαβιβαστεί από κοινού σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (ΕΤΕΑΝ-ΕΤαΕ-ΕΤΕπ). Η εν λόγω ανάλυση θα λάβει υπόψη την πραγματική οικονομική κατάσταση και θα είναι δεσμευτική για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

B. Εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων

Η ομάδα εργασίας εξέτασε το ζήτημα της ανάγκης σύστασης μιας νέας συντονιστικής αρχής ή τον λόγο για τον οποίον η υφιστάμενη διάρθρωση των αρχών δεν λειτουργεί και δεν είναι αποδοτική σε ό,τι αφορά κυρίως τις απαιτήσεις του συντονισμού και τα επίπεδα της έγκαιρης εκταμίευσης.

Ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας πρότειναν τη σύσταση μιας γενικής γραμματείας την προσεχή περίοδο προγραμματισμού για τα ΜΧΤ η οποία θα διασφάλιζε συνέχεια (πέραν του πολιτικού χρονοδιαγράμματος) και ανεξαρτησία. Η ομάδα εργασίας ζητεί από τις ελληνικές αρχές να εξετάσουν τις ακόλουθες συστάσεις:

- θα μπορούσε το Υπουργείο Ανάπτυξης να ορίσει έναν εκπρόσωπο ο οποίος θα αποτελούσε το κύριο σημείο επαφής για τους ενδιαφερόμενους και θα είχε ως αποκλειστική αρμοδιότητα τα ΜΧΤ για τις ΜμΕ;
- πώς μπορεί να διασφαλιστεί ο συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων και των εν λόγω υπουργείων με τις περιφερειακές αρχές, π.χ. στον τομέα των κοινών χαρτών πορείας και της διοικητικής ικανότητας των (περιφερειακών) φορέων υλοποίησης έργων του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και των ΤΣ;

Γ. Επιλεξιμότητα του κεφαλαίου κίνησης

Η ομάδα εργασίας υποστηρίζει την αλλαγή των κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων από το 2011, ειδικά για τις χώρες που συμμετέχουν στα προγράμματα, και τη δυνατότητα χρήσης των εν λόγω πιστωτικών διευκολύνσεων και για τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης. Αυτή η απλή αλλαγή επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τα επίπεδα εκταμίευσης μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Η ομάδα εργασίας υποστήριξε ότι, με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στην ελληνική αγορά, οι χρηματοδοτικές ανάγκες των ΜμΕ εξακολουθούν να επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες του κεφαλαίου κίνησης. Οι επενδυτικές δραστηριότητες έχουν σημειώσει σημαντική κάμψη. Έχει επομένως εξαιρετική σημασία να διασφαλιστεί ότι τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα εξακολουθούν να υποστηρίζουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες του κεφαλαίου κίνησης όσο επικρατούν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες.

Η υποστήριξη αυτή θα πρέπει να αποτυπωθεί στους κανόνες και στις διατάξεις που θα εφαρμοστούν στη νέα περίοδο προγραμματισμού (2014-2020) η οποία επί του παρόντος βρίσκεται στο στάδιο της τελικής επεξεργασίας. Η χρηματοδότηση του κεφαλαίου κίνησης στο πλαίσιο των ΜΧΤ θα πρέπει να συνεχίσει να είναι διαθέσιμη ανεξάρτητα από το επενδυτικό κεφάλαιο και μπορεί να διευρύνει τις επιλέξιμες δαπάνες για το κεφάλαιο κίνησης.

Δ. Αρχή *pari passu*

Κατάργηση της αρχής *pari passu* Το ΕΤαΕ μπορεί να εγγυηθεί το μέρος του δανείου που υποστηρίζεται από την τράπεζα συγχρηματοδότησης σε ένα ταμείο δανείων, σύμφωνα με το πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων.

Ε. Όριο *de minimis*

Προς το παρόν, το όριο *de minimis* στην πρόταση για τον νέο κανονισμό παραμένει στα 200.000 ευρώ για περίοδο τριών οικονομικών ετών (100.000 ευρώ για εμπορευματικές μεταφορές) παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα κράτη μέλη ζήτησαν την αύξηση του προαναφερθέντος ορίου στα 500.000 ευρώ.

- Η ομάδα εργασίας υποστηρίζει την προτεινόμενη αύξηση στα 500.000 ευρώ.
- Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του κανονισμού: «Όταν το συνολικό ποσό ενίσχυσης που προβλέπεται βάσει ενός μέτρου ενίσχυσης υπερβαίνει το παραπάνω ανώτατο όριο, το εν λόγω ποσό ενίσχυσης δεν μπορεί να υπαχθεί στο ευεργέτημα του παρόντος κανονισμού, ούτε ως προς το μέρος που δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο.»
- Η εν λόγω διάταξη, σε συνδυασμό με τη χρήση ενός ηλεκτρονικού μητρώου *de minimis* από τις 30/06/2013, σημαίνει ότι το προαναφερθέν όριο θα ελέγχεται επισταμένως. Δεδομένου ότι ο ΟΑΕΔ χρησιμοποιεί τον κανόνα *de minimis* σε όλες τις δράσεις του, δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για τη χρησιμοποίηση του κανόνα *de minimis* και στην πίστωση των ΜμΕ.

ΣΤ. Χρηματοδότηση των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής

Τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής (εφεξής «ΜΧΤ») είναι καταρχάς πιστωτικές διευκολύνσεις, όπως π.χ. δάνεια και μηχανισμοί εγγύησης. Η χρήση των εν λόγω προϊόντων θα πρέπει να καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των ΜμΕ σε διάφορους τομείς, μεταξύ άλλων, για το κεφάλαιο κίνησης, για τους επενδυτικούς ή επιχειρησιακούς τους σκοπούς, για

τα μέσα που αφορούν τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου όπως π.χ. τα επενδυτικά μέσα ιδίων κεφαλαίων και οιονεί ιδίων κεφαλαίων, ανεξάρτητα από τους κρατικούς άξονες προτεραιότητας ή τα προγράμματα των κρατικών ενισχύσεων. Ως εκ τούτου προτείνουμε:

- Η χρηματοδότηση των ΜΧΤ να πραγματοποιείται απευθείας μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ελληνικό κράτος ως μεμονωμένη δράση (άξονας) για ολόκληρη τη χώρα, αντί να διοχετεύεται μέσω των προϋπολογισμών των επιχειρησιακών προγραμμάτων (Ε.Π.) ή των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων (Π.Ε.Π.).

Η γεωγραφική ανακατανομή μέσω της αναθεώρησης των Ε.Π. και των Π.Ε.Π. εξακολουθεί να αποτελεί επιλογή όπως προτείνεται στο τμήμα Ι.

Z. Βελτίωση των μέσων στήριξης για μια αποτελεσματική πολιτική σχετικά με τις ΜμΕ

Η αύξηση των στοιχείων για τις πιστώσεις που χορηγούνται σε όλους τους κλάδους έχει καίρια σημασία για τη βελτίωση της πρόσβασης των ελληνικών ΜμΕ στη χρηματοδότηση. Πρέπει να διευρυνθούν τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις πιστώσεις που διατίθενται σε ευρύτερα τμήμα της επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως π.χ. οι πιστώσεις που διατίθενται σε απομονωμένες περιοχές, εθνικά και περιφερειακά στοιχεία σχετικά με την παροχή τραπεζικής στήριξης σε νεοσύστατες επιχειρήσεις.

Για τον λόγο αυτόν, η ομάδα εργασίας έχει αποδεχθεί ότι δύο από τους σημαντικότερους λόγους για τη χαμηλή απορροφητικότητα των ΜΧΤ κατά τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού στην Ελλάδα είναι οι εξής:

1. η διαδικασία του σχεδιασμού των ΜΧΤ δεν βασίζεται σε συγκεκριμένα στοιχεία που έχουν προκύψει από τη διερεύνηση των πραγματικών χρηματοδοτικών αναγκών των ΜμΕ·
2. το γεγονός ότι οργανισμοί ΜμΕ δεν έχουν πρόσβαση σε τυχόν διαθέσιμα στοιχεία ή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε συνεργασία με τις τράπεζες και με άλλους ενδιαμέσους φορείς κατά τον σχεδιασμό των ΜΧΤ.

Οι εκπρόσωποι των ΜμΕ έχουν θέσει τους δύο αυτούς προβληματισμούς τους και υπογραμμίζουν πως, αν λαμβάνουν σε ημερήσια βάση πληροφορίες από την πλευρά των πελατών και χρηστών των ΜΧΤ, θα μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στον κοινό σχεδιασμό των ΜΧΤ ο οποίος αναμένεται να γίνει πιο αποτελεσματικός, με υψηλότερα ποσοστά απορροφητικότητας και αυξημένα επίπεδα πρόσβασης των ΜμΕ στη χρηματοδότηση.

Οι εκπρόσωποι των ΜμΕ υποστηρίζουν την ιδέα ανάπτυξης ενός μηχανισμού συλλογής στοιχείων κατά τα πρότυπα άλλων τραπεζικών ενώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.² Για την τελική μορφή που θα λάβει ο μηχανισμός θα πρέπει να υπάρξουν και άλλες συζητήσεις μεταξύ των μελών της μελλοντικής οργανωτικής επιτροπής. Στόχος είναι να καθιερωθούν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών από ανάλογες πρωτοβουλίες που δρομολογούνται την περίοδο αυτή, μεταξύ άλλων, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Για τη μεθοδολογία θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία μεταξύ κυβέρνησης και επιχειρηματικών ομίλων προκειμένου να συγκεντρώνεται ένα από κοινού συμφωνηθέν και ολοκληρωμένο σύνολο στοιχείων που θα αφορά τη ζήτηση των επιχειρήσεων για χρηματοδότηση και την προσφορά των πιστώσεων.

Η ομάδα εργασίας προτείνει την καθιέρωση ενός εργαλείου πληροφορικής το οποίο θα εντοπίζει τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για τις ΜμΕ. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσε να διατεθεί τεχνική βοήθεια από τα τρέχοντα Διαρθρωτικά Ταμεία προκειμένου να δημιουργηθεί αυτή η ψηφιακή πλατφόρμα;

---

² Βλέπε π.χ. το παράδειγμα της Βρετανίας: <http://www.bba.org.uk/statistics/article/banks-support-for-smes-quarter-1-2013> καθώς επίσης και τα στοιχεία που δημοσιεύονται σε τριμηνιαία βάση από την ομάδα δράσης για τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων (*Business Finance Task Force*) στον δικτυακό τόπο: <http://www.bis.gov.uk/analysis/statistics/business-population-estimates> καθώς επίσης και τον δικτυακό τόπο <http://www.sme-finance-monitor.co.uk>.

Το ακριβές σύνολο των στοιχείων που πρέπει να συγκεντρώνεται (σε μηνιαία ή τριμηνιαία βάση) θα πρέπει να συζητηθεί και να γίνει δεκτό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (δηλ. τράπεζες, ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και οργανισμοί ΜμΕ). Επιπλέον, οι οργανισμοί ΜμΕ θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τον σχεδιασμό νέων ΜΧΤ για την προσεχή περίοδο προγραμματισμού. Η ΕΕΤ θα μπορούσε να διαδραματίσει συντονιστικό ρόλο και να χρησιμοποιήσει τους διαύλους διανομής που διαθέτει για την περαιτέρω διάδοση των δεδομένων.

Ως εκ τούτου, η ομάδα εργασίας υποστηρίζει τις ακόλουθες ειδικές συστάσεις που απευθύνονται στις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις εθνικές αρχές και στους κατά τόπους ενδιαφερόμενους:

- τη δημοσίευση των πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων που υπάρχουν ήδη και αφορούν την εφαρμογή/απορρόφηση/πληρωμή των ΜΧΤ προς τους ενδιαφερομένους (ΕΕΤ και εκπρόσωποι ΜμΕ) από το Υπουργείο Ανάπτυξης·
- την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός μηχανισμού για την παρακολούθηση της χρηματοδότησης των ΜμΕ·
- με βάση την εν λόγω ανταλλαγή πληροφοριών προτείνονται συστάσεις στις εθνικές υπηρεσίες και στις υπηρεσίες της Επιτροπής σχετικά με τις πιθανές επιλογές επαναπρογραμματισμού της υφιστάμενης κατανομής των πόρων και των ΜΧΤ·
- την ανάπτυξη και τον αποτελεσματικό συντονισμό επιχορηγήσεων, δανείων, της χρηματοδότησης μέσω δανείων και μηχανισμών στήριξης·
- η χρηματοδότηση του κεφαλαίου κίνησης στο πλαίσιο των ΜΧΤ θα πρέπει να συνεχίσει να είναι διαθέσιμη ανεξάρτητα από το επενδυτικό κεφάλαιο και μπορεί να διευρύνει τις επιλέξιμες δαπάνες για το κεφάλαιο κίνησης·
- τη συνεργασία με τις ελληνικές αρχές σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης των διαδικασιών έμμεσης στήριξης και τη βέλτιστη χρήση των ΜΧΤ σε περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης·
  - ο θα πρέπει να εξεταστεί το πρόγραμμα εργασίας για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις ΜμΕ (COSME) σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα υποστήριξης των μέτρων που βελτιώνουν τις γενικότερες συνθήκες για τις ΜμΕ (π.χ. μεταφορά τεχνολογίας, συνεργασία συστάδων ΜμΕ, διεθνοποίηση)·
- την επέκταση διαδικτυακών εργαλείων που θα περιλαμβάνουν πληροφορίες για τις επιλογές χρηματοδότησης ανά χώρα, περιφέρεια και είδος ΜμΕ. Συνιστάται ανεπιφύλακτα στο Υπουργείο Οικονομικών να δημιουργήσει και να ανανεώνει τακτικά μια φιλική για τον χρήστη κεντρική ιστοσελίδα η οποία θα περιλαμβάνει όλα τα προγράμματα που είναι σε εξέλιξη (επιχορηγήσεις, δάνεια, εγγυήσεις, συμβουλευτική ικανότητα), τις διοικητικές απαιτήσεις, χρονοδιαγράμματα και τις μορφές των ΜΧΤ. Θα ήταν επίσης ιδιαίτερα επιθυμητή η δημιουργία ενός ειδικού συνδέσμου διεπαφής που θα παρέχει επιλογές για τις παρατηρήσεις που διατυπώνουν οι ΜμΕ και τα περιφερειακά εμπορικά επιμελητήρια.

VII. Σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ΜμΕ στην Ελλάδα

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης και την παρατεταμένη οικονομική κρίση που πλήττει τη δανειοδοτική ικανότητα και τη διαθεσιμότητα προσιτής πίστωσης για τις ΜμΕ, η ομάδα εργασίας θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό οι ελληνικές αρχές να χαράξουν, σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, μια συνολική πολιτική για τις ΜμΕ στην Ελλάδα το ταχύτερο δυνατό. Στόχος του εν λόγω πλαισίου πολιτικής θα πρέπει να είναι:

- (i) η καθιέρωση μιας εκτίμησης αναγκών,
- (ii) ο καθορισμός αναπτυξιακών δράσεων,
- (iii) η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία διαβούλευσης,
- (iv) η ανάδειξη τομέων προτεραιότητας για τη νέα περίοδο προγραμματισμού του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ως εκ τούτου συνιστούμε:

1. την κατάρτιση ενός ενιαίου εθνικού αναπτυξιακού σχεδίου για τις ΜμΕ, το οποίο θα περιλαμβάνει και έναν συντονιστή για τις επιμέρους πολιτικές που υλοποιούνται από τα αρμόδια υπουργεία σε σχέση με τις ΜμΕ·
2. τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ΜμΕ που θα λάβει υπόψη σκέψεις εμπειρογνομόνων σχετικά με τη μορφή που θα πρέπει να λάβει το νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, τους παράγοντες που θα υλοποιήσουν την αλλαγή του και τις χρηματοδοτικές διευκολύνσεις που είναι αναγκαίες για την υποστήριξή του·
3. την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα κατά τον σχεδιασμό των ΜΧΤ με στόχο τη στήριξη ενός πολιτικού πλαισίου για τις ΜμΕ στην Ελλάδα. Πρέπει να εκπονηθεί, να προωθηθεί και να δοκιμαστεί στην πράξη μια πραγματικά έξυπνη στρατηγική εξειδίκευσης που θα προωθή την καινοτομία μέσω διαδικασιών που θα ξεκινούν από τη βάση και θα καταλήγουν στην κορυφή·
4. πρέπει να εξεταστούν οι τομείς στους οποίους θα επικεντρωθεί το εν λόγω πλαίσιο πολιτικής για τις ΜμΕ, μεταξύ άλλων σε σχέση με τον εξαγωγικό προσανατολισμό, την προστιθέμενη αξία και την ικανότητα καινοτομίας. Οι τομείς που θα συμβάλουν σε αυτά τα σημεία αναφοράς της ελληνικής οικονομίας υπάρχουν στην Ελλάδα, π.χ. η επικέντρωση των ΜμΕ στη διατροφή και στα βιολογικά γεωργικά τρόφιμα, στον περιβαλλοντικό τομέα, στον κλάδο κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης ή στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας· επίσης, η δραστηριοποίηση των ΜμΕ στον τομέα της υγείας.
5. Μια ολοκληρωμένη πολιτική για τις ΜμΕ στην Ελλάδα θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τη συνεργασία μεταξύ της βιομηχανίας και των ερευνητικών δικτύων και να στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στην ακαδημαϊκή τεχνογνωσία και την ερευνητική καινοτομία που είναι διαθέσιμες στη χώρα. Η σύσφιγξη των δεσμών μεταξύ της έρευνας και των ΜμΕ θα αποτελέσει ζωτικό στοιχείο για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα.

Παράρτημα:

Προτεινόμενο σχέδιο δράσης – Χάρτης πορείας για τις επόμενες συνεδριάσεις της ομάδας εργασίας

Η σημασία των ζητημάτων που απαριθμούνται παρακάτω έχει αναγνωριστεί από την ομάδα εργασίας. Ωστόσο, ζητούμε πρόσθετη και άμεση πληροφόρηση προκειμένου να διαμορφωθεί μια κοινή αντίληψη και προσπάθεια για την κατάθεση κοινών προτάσεων. Ως εκ τούτου, προτείνουμε τα ζητήματα αυτά να αποτελέσουν τμήμα του θεματολογίου που θα εξετάσουμε στις προσεχείς μας συνεδριάσεις στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας.

1. Διμερείς πρωτοβουλίες μεταξύ χωρών

- Το γερμανικό υπουργείο Οικονομικών και η δημόσια επενδυτική τράπεζα *KfW* υπέγραψαν πρόσφατα με τις ισπανικές αρχές ένα σχέδιο χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης των ΜμΕ συνολικής αξίας 1 δισεκατομμυρίου ευρώ. Έχουμε δει αναφορές στον Τύπο που κάνουν λόγο για το ενδιαφέρον που έχουν εκδηλώσει η Πορτογαλία και η Ελλάδα σχετικά με τη χορήγηση αντίστοιχης πιστωτικής στήριξης στις ΜμΕ. Η ομάδα εργασίας θα επιθυμούσε να λάβει πρόσθετη και άμεση πληροφόρηση για τέτοιου είδους διμερείς πρωτοβουλίες.

2. Επιλογές της ΕΤΕπ για την ενίσχυση των εγγυήσεων

- Η ομάδα εργασίας διερωτάται αν τα ομόλογα του ΕΤΧΣ μπορούν να χρησιμοποιούνται ως εγγυήσεις για τράπεζες μέσω της ΕΤΕπ. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαν τα εν λόγω ομόλογα που κατέχει την περίοδο αυτή το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας να χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα μέσα εγγύησης για τις τράπεζες όταν χορηγείται χρηματοδότηση στις ΜμΕ;

3. Επιλογές για τη γεωγραφική ανακατανομή

- Η γεωγραφική ανακατανομή μέσω της αναθεώρησης των Ε.Ο. είναι μια άλλη επιλογή. Η ομάδα εργασίας θα ήθελε να κατανοήσει επαρκέστερα τον τρόπο με τον οποίο οι διαδικασίες ανακατανομής μπορούν να γίνουν πιο λειτουργικές λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα όπως αποτυπώνεται μέσα από τον κύκλο εργασιών τους. Η λύση αυτή απαιτεί χρόνο και δεν καλύπτει την πιθανή ζήτηση για ΜΧΤ στις περιφέρειες που εμφανίζουν μειωμένη οικονομική δραστηριότητα.

4. Διευκόλυνση της παροχής τεχνικής βοήθειας από την ομάδα δράσης για την Ελλάδα

- Η ομάδα εργασίας θα ήθελε να μάθει αναλυτικότερα ποιο επίπεδο και ποιους ενδιαφερόμενους αφορά η διευκόλυνση της τεχνικής βοήθειας. Πώς θα χορηγηθεί η εν λόγω βοήθεια, μέσω ποιων διαδικασιών και διαύλων;

5. Ίδρυμα για την Ανάπτυξη

- Αν το προτεινόμενο και το υπό συζήτηση *Ίδρυμα για την Ανάπτυξη* ιδρυθεί στην Ελλάδα, η ομάδα εργασίας θα ήθελε να έχει την ευκαιρία να λάβει άμεση ενημέρωση σχετικά με τις αρχές του, τη δομή του, τις χρηματοδοτικές προτεραιότητες και τα επίκεντρο των πιστωτικών/επενδυτικών του δραστηριοτήτων, και ειδικότερα με ποιον τρόπο θα ωφελήσουν τις ΜμΕ οι δραστηριότητες του εν λόγω ιδρύματος.

6. Αναχρηματοδότηση των δανείων για τις ΜμΕ

- Η ομάδα εργασίας θα ήθελε να διερευνήσει υφιστάμενα εξωδικαστικά **συστήματα πιστωτικής διαμεσολάβησης**, την εφαρμογή τους στην Ελλάδα και παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών από άλλες χώρες, όπως π.χ. από την Ιρλανδία.
- Στο πλαίσιο αυτό μια άλλη επιλογή αφορά την εφαρμογή του **(πιστωτικού) συστήματος Τειρεσία** για τις ΜμΕ στην περίοδο κρίσης που διανύει η χώρα. Η σημασία των στοιχείων του Τειρεσία για τη μεθοδολογία πιστωτικού κινδύνου της εκάστοτε τράπεζας αποτελεί ζήτημα τραπεζικής πολιτικής το οποίο ενδέχεται να μην μπορεί να ρυθμιστεί εξωτερικά, τουλάχιστον για τις διευκολύνσεις που χρηματοδοτούνται από τις τράπεζες.

Η ομάδα εργασίας προτείνει επίσης να εξεταστεί πιο εμπειριστατωμένα (από νομική άποψη) εάν και τι είδους **παρατάσεις μπορούν να παρέχονται στις ΜμΕ για τη ρύθμιση των οφειλών τους**. Συμφωνούμε με την παρατήρηση ότι οποιεσδήποτε νομικές αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο συνιστούν αποκλειστικά και μόνο έσχατο μέσο.

Συνεδρίαση Αντιπροσώπων Υψηλού Επιπέδου

- **Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας**

Ελένη Γιώτη - Διευθύντρια Γραφείου Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ
Ζωή Γεωργοπούλου - Προϊσταμένη Μονάδας Ανταγωνισμού & Κρατικών Ενισχύσεων

- **Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF)**

Γεώργιος Χατζηγηγορίου - Υπεύθυνος Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου
Ξένια Δήμου - Υπεύθυνη Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου
Ειρήνη Μποτονάκη - Υπεύθυνη Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου

- **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB)**

Κωνσταντίνος Συναδινός - Επικεφαλής Χορηγήσεων στην Ελλάδα
Διονύσιος Κασκαρέλης - Ανώτερος Υπεύθυνος Χορηγήσεων / Ελληνικός Τραπεζικός Τομέας

- **Alpha Bank**

Θεόδωρος Καλαντώνης - Εντεταλμένος Γενικός Διευθυντής

- **Eurobank**

Βύρων Μπαλλής - Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Ευάγγελος Κάββαλος - Γενικός Διευθυντής

- **Τράπεζα Πειραιώς**

Σπύρος Παπασπύρου - Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος

- **Εθνική Τράπεζα**

Ανδρέας Αθανασόπουλος - Γενικός Διευθυντής Λιανικής Τραπεζικής

- **Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN)**

Γεώργιος Γεροντούκος - Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Αναστασία Αυγερινού - Γενική Διευθύντρια

- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**

Πάνος Καρβούνης - Επικεφαλής Αντιπροσωπείας Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα

- **Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ)**

Κωνσταντίνος Μίχαλος – Πρόεδρος

- **Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ)**

Γιώργος Καββαθάς – Πρόεδρος

- **Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ)**

Βασίλειος Κορκίδης - Πρόεδρος

- **Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα (TFGR)**

Horst Reichenbach - Επικεφαλής

Georgette Lalis - Επικεφαλής / Γραφείο Αθηνών

Μαρία Βελέντζα - Μέλος

Jens Bastian – Μέλος

- **Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ)**

Χρήστος Γκόρτσος - Γενικός Γραμματέας

Γιώργος Καμπουράκης - Διευθυντής

Ομάδα Έργου για τη Χρηματοδότηση των ΜμΕ

Στην ομάδα Έργου για τη Χρηματοδότηση των ΜμΕ συμμετέχουν:

- **Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας**
Ελένη Γιώτη – Διευθύντρια Γραφείου Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ
Ζωή Γεωργοπούλου – Προϊσταμένη Μονάδας Ανταγωνισμού & Κρατικών Ενισχύσεων
- **Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF)**
Γιώργος Χατζηγηρηγορίου – Υπεύθυνος Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου
Ξένια Δήμου - Υπεύθυνη Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου
Ειρήνη Μποτονάκη - Υπεύθυνη Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ελλάδα-Κύπρου
- **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB)**
Διονύσιος Κασκαρέλης – Ανώτερος Υπεύθυνος Χορηγήσεων/Ελληνικός Τραπεζικός Τομέας
- **Alpha Bank**
Γιώργος Χυτήρης – Στέλεχος Χρηματοδοτήσεων
- **Eurobank**
Κυριάκος Χατζηγιάννου – Βοηθός Γενικός Διευθυντής
- **Τράπεζα Πειραιώς**
Παναγιώτης Ματζαπετάκης – Senior Manager, Τραπεζική Μικρών Επιχειρήσεων & Επαγγελματιών
- **Εθνική Τράπεζα**
Χρήστος Σουρίλας - Επικεφαλής Τομέα Διεύθυνσης Πιστοδοτήσεων ΜμΕ
- **Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN)**
Αναστασία Αυγερινού – Γενική Διευθύντρια
- **Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών**
Θωμάς Κατσαδούρος – Σύμβουλος Προέδρου
- **Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ)**
Νίκος Δασκαλάκης – Υπεύθυνος Τμήματος Οικονομικής Ανάλυσης και Μικρών Επιχειρήσεων
Δημήτρης Μπίμπας – Επιστημονικός Σύμβουλος
- **Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ)**
Νικόλαος Τριτάρης – Ειδικός Εμπειρογνώμονας
Νίκος Γεωργοκόστας – Σύμβουλος

- **Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα**
Jens Bastian – Μέλος
- **Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ)**
Γιώργος Καμπουράκης – Διευθυντής